

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการบูรณาการเชิงผสมผสานรวมความรู้สู่การจัดโปรแกรม การศึกษาปฐมวัยภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบลหลังการกระจายอำนาจทางการศึกษา ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา โดยมีสาระของวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุป ผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อนำเสนอรูปแบบการบูรณาการเชิงผสมผสานรวมความรู้สู่การจัดโปรแกรม การศึกษาปฐมวัยภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบลหลังการกระจายอำนาจทางการศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการสร้างรูปแบบการบูรณาการเชิงผสมผสานรวม ความรู้ สู่การจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบลหลังการกระจาย อำนาจทางการศึกษา โดย 1) ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสารและ งานวิจัย 2) ศึกษาวิเคราะห์บริบทจริงในการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วน ตำบลด้วยการ สัมภาษณ์และปัญหาการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลทั่วประเทศจากแบบสอบถามและการศึกษารายกรณีการจัด โปรแกรมการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย การสังเกต และการสัมภาษณ์ 3) กำหนดกรอบแนวคิดของรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบูรณาการเชิงผสมผสานรวมความรู้สู่การจัด โปรแกรมการศึกษาปฐมวัยภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบลหลังการกระจายอำนาจ ทางการศึกษา มี 2 ระยะ ได้แก่ 1) สร้างรูปแบบการบูรณาการเชิงผสมผสานรวมความรู้สู่การจัด โปรแกรมการศึกษาปฐมวัยภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบลหลังการกระจายอำนาจทางการศึกษา 2) ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบูรณาการเชิงผสมผสานรวมความรู้สู่ การจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบลหลังการกระจายอำนาจทาง การศึกษา โดย (1) นำรูปแบบการบูรณาการเชิงผสมผสานรวมความรู้สู่การจัดโปรแกรมการศึกษา ปฐมวัยภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบลหลังการกระจายอำนาจทางการศึกษาที่สร้างขึ้นไป ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (2) ปรับปรุงรูปแบบการบูรณาการ

เชิงผลสำรวจความรู้อำนาจทางการศึกษาโดยสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 การทดสอบภาคสนามรูปแบบการบูรณาการเชิงผลสำรวจความรู้อำนาจทางการศึกษา โดยนำรูปแบบการบูรณาการเชิงผลสำรวจความรู้อำนาจทางการศึกษาไปทดสอบภาคสนามกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นกรณีศึกษาตามขั้นตอนดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลบริบทจริงของกรณีศึกษา 2) ดำเนินการทดสอบภาคสนาม 3) ผลจากการประเมินโดยผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยการประชุมกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบการบูรณาการเชิงผลสำรวจความรู้อำนาจทางการศึกษา โดยประมวลและสังเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยทุกขั้นตอน เพื่อปรับปรุงรูปแบบการบูรณาการเชิงผลสำรวจความรู้อำนาจทางการศึกษาเป็นฉบับที่สมบูรณ์นำเสนอเป็นผลการวิจัยต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประกอบด้วย

1. เอกสาร ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย ข้อมูลพื้นฐานการจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. องค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีผู้ให้ข้อมูลได้แก่ 1) กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง คือ ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครองและผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/องค์การบริหารส่วนตำบลที่ตอบแบบสอบถาม ที่เป็นกรณีศึกษาและร่วมทดสอบภาคสนาม 2) ผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบรูปแบบฯ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. แบบสอบถามความคิดเห็นผู้ปกครอง ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/องค์การบริหารส่วนตำบล เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2. แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/องค์การบริหารส่วนตำบล เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
3. แบบสังเกตสภาพการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
4. แบบบันทึกย่อการประชุมกลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งใช้วิเคราะห์การดำเนินการวิจัยทุกระยะ
2. สถิติวิเคราะห์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ในการวิจัยขั้นตอนที่ 1 เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยตามขั้นตอนของการวิจัยในครั้งนี้ สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. รูปแบบการบูรณาการเชิงผลสัมฤทธิ์ความรู้สู่การจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย ภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบลหลังการกระจายอำนาจทางการศึกษาที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ สาระสำคัญโดยสังเขป ดังต่อไปนี้ (รายละเอียดฉบับสมบูรณ์ศึกษาได้จากบทที่ 4 หน้า 218-227)

1) บทนำ

จากผลการดำเนินการวิจัยด้วยการศึกษาวิเคราะห์บริบทจริงโดยการสำรวจสภาพและปัญหาในการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าปัญหาด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยของบุคลากรเป็นปัจจัยหลักของปัญหาในการจัดโปรแกรม ความต้องการในองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยและความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเป็นความต้องการร่วมของประชาคม การนำเสนอรูปแบบการบูรณาการเชิงผลสัมฤทธิ์ความรู้สู่การจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบลหลังการกระจายทางการศึกษา ตามรายงานการวิจัยฉบับนี้ได้ประยุกต์และสร้างขึ้นภายใต้กรอบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ความรู้ที่เป็นหลักการสากลในการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยกับแนวนโยบายของรัฐและรวมถึงบริบทจริงของการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อแก้ปัญหาคาราคาซังองค์ความรู้และตอบสนองต่อความต้องการด้านต่างๆ ของประชาคมอีกด้วย

2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

เพื่อนำไปสู่การจัดโปรแกรมการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีประสิทธิภาพด้วยการบูรณาการความรู้หลักการทฤษฎีทางการศึกษาปฐมวัยกับความรู้ในบริบทจริงเข้าด้วยกันที่องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของตน

3) แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ

(1) การให้เด็กเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาโดยคำนึงถึงบริบทและโครงสร้างระดับความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเด็ก ตั้งแต่ระดับครอบครัว ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ชุมชน สังคมและวัฒนธรรม (2) การดำเนินงานโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยในลักษณะพึ่งตนเองแต่อาศัยการเกื้อกูลและสนับสนุนจากหน่วยงานหลักและ ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยการนำองค์ความรู้ตามหลักวิชามาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบท ด้วยการเลือกแนวทางการปฏิบัติที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีศักยภาพที่จะดำเนินการได้

4) หลักการของรูปแบบฯ

(1) การให้บริการดูแลและอบรมเลี้ยงดูเด็กที่มีมาตรฐาน เป็นการให้บริการการดูแลและให้การศึกษาแก่เด็กที่คำนึงถึงมาตรฐานในการดำเนินการ ถูกต้องตามหลักวิชาการและมีคุณภาพ (2) การจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย โดยคำนึงถึงและตอบสนองต่อความต้องการในการพัฒนาด้านต่างๆ ของเด็กอย่างเหมาะสม รวมถึงสิทธิที่เด็กพึงได้รับ และเป็นการกระจายโอกาสทางการศึกษา สนองต่อความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อให้ได้รับการบริการอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน (3) การจัดการศึกษา ที่บูรณาการหลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการศึกษาปฐมวัย ด้วยการเชื่อมโยงแนวคิดทางการศึกษาอื่นๆ ตลอดจนแนวนโยบายในการจัดการศึกษาของรัฐเข้าด้วยกัน เพื่อนำไปสู่การจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยที่ครอบคลุมการพัฒนาเด็กในทุกมิติ อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น (4) การจัดการศึกษาที่คำนึงถึงการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสมทั้งทรัพยากรบุคคล การเงินอาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ เทคโนโลยี รวมถึงสื่อการสอนต่างๆ (5) การให้ทุกภาคส่วนได้แก่ ผู้ปกครอง ชุมชน ส่วนราชการ องค์กรต่างๆ เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วม (participation) ในการสนับสนุน ส่งเสริมและรับผิดชอบต่อการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยผ่านกระบวนการ ที่เหมาะสม

5) กระบวนการของรูปแบบฯ มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

(1) การวิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์ภายใต้บริบทของการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล (2) การกำหนดกลไกในการดำเนินการจัดโปรแกรม

การศึกษาปฐมวัย (3) การบูรณาการองค์ความรู้สู่การปฏิบัติในการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย (4) การประเมินผลการปฏิบัติงานตามรูปแบบฯ

6) ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของรูปแบบฯ มีดังนี้

(1) ทุกภาคส่วนในชุมชน ทั้งครอบครัว บุคคล องค์กรและสถาบันต่างๆ ให้การสนับสนุนการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย โดยมีส่วนร่วมในการคิด ส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และเสนอแนะความคิดเห็นต่อการปรับปรุงและพัฒนาการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย (2) องค์กรต่างๆ ในชุมชน ส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายทางสังคมและมีความตระหนักร่วมกันในการกิจของการดูแลเด็กของชุมชนร่วมกัน (3) การมีการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความสามารถและเข้าใจในการดำเนินการตามรูปแบบฯ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำมาสู่การบูรณาการความรู้ใหม่ตลอดเวลา

(รายละเอียดศึกษาได้จากบทที่ 4 หน้าที่ 218-227)

5. คู่มือรูปแบบการบูรณาการเชิงผลานรวมความรู้สู่การจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบลหลังการกระจายอำนาจทางการศึกษา

คู่มือของรูปแบบการบูรณาการเชิงผลานรวมความรู้สู่การจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบลหลังการกระจายอำนาจทางการศึกษาสำหรับเป็นแนวทางปฏิบัติในการนำรูปแบบฯ ไปใช้ โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลหลังการทดสอบภาคสนามมาวิเคราะห์และสร้างคู่มือขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลในการนำรูปแบบไปใช้ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญในการนำรูปแบบไปใช้ดังนี้

5.1 ขั้นเตรียมการ เป็นการเตรียมการวางแผนและกำหนดทิศทางในการดำเนินงาน

5.2 ขั้นดำเนินการ เป็นการดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ โดยก่อนดำเนินการจะมีการศึกษาข้อมูลบริบทจริงและวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย ตามกรอบความคิดของรูปแบบฯ (1) ความสัมพันธ์ของระบบย่อย 3 ระดับชั้น ในบริบทการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล (2) ประเมินสภาพบริบทจริงของการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย โดยใช้หลักการสำคัญของรูปแบบเป็นกรอบกำหนดตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องต่างๆ (3) การดำเนินการวางแผนแก้ไขปัญหาที่พบ (4) การสร้างเครือข่ายระหว่างการทำงาน

5.3 ขั้นสรุปผลและดำเนินการตามรูปแบบฯ เป็นการประชุมติดตามผล ร่วมกันโดยผู้ที่เกี่ยวข้อง

(รายละเอียดของคู่มือรูปแบบฯ ศึกษาได้ในภาคผนวก ข)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องรูปแบบการบูรณาการเชิงผลานรวมความรู้สู่การจัดโปรแกรม
การศึกษาปฐมวัยภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบลหลังการกระจายอำนาจทางการศึกษา มี
ประเด็นหลัก ในการอภิปรายดังนี้

1. การนำรูปแบบการบูรณาการเชิงผลานรวมความรู้สู่การจัดโปรแกรมการศึกษา
ปฐมวัยภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบลหลังการกระจายอำนาจทางการศึกษาไปใช้เสริม
ประสิทธิภาพการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วน
ตำบล

รูปแบบการการบูรณาการเชิงผลานรวมความรู้สู่การจัดโปรแกรมการศึกษา
ปฐมวัยภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบลหลังการกระจายอำนาจทางการศึกษานี้ สร้างขึ้นโดยมี
กรอบแนวคิดสำคัญที่ได้จากหลักการและทฤษฎีทางการศึกษาปฐมวัย แนวนโยบายการจัด
การศึกษาของรัฐ และเชื่อมโยงเข้ากับสภาพบริบทจริงของการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยของ
องค์การบริหารส่วนตำบล ที่มุ่งหวังให้เกิดการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยที่เป็นการบูรณาการ
ความรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่โปรแกรมการศึกษาปฐมวัยที่ตอบสนองและครอบคลุมทุกความ
ต้องการของเด็ก (holistic program) โดยคำนึงถึงบริบทแวดล้อมและการมีส่วนร่วมที่รวมถึง
ผู้ปกครองและชุมชน

ดังนั้นรูปแบบฯ จึงถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยเสริม
ประสิทธิภาพที่รวมถึงการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยของ
องค์การบริหารส่วนตำบล ด้วยการแสดงให้เห็นถึงระบบของความสัมพันธ์เชื่อมโยงของหน่วยต่างๆ ที่
ต้องทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาค มากกว่าความร่วมมือที่เป็นพิธีการ หรือเป็นความร่วมมือที่ฝ่าย
ใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ให้ฝ่ายเดียว จึงเป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เรียนรู้ร่วมกัน อันนำไปสู่การ
เชื่อมโยงให้เกิดพลังของความร่วมมือ จนทำให้ทุกฝ่ายพร้อมที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัด
โปรแกรมการศึกษาปฐมวัยให้บรรลุเป้าหมาย และนำไปสู่การพึ่งตนเองในการจัดการศึกษา
ปฐมวัยของชุมชนได้อย่างสมบูรณ์ที่สุดในบริบทของตนเอง

2. ความสำคัญและบทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดโปรแกรม การศึกษาปฐมวัยตามบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบล

ภายใต้บริบทของการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วน ตำบลจำเป็นต้องมีบุคคลหลายฝ่ายที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการจัดโปรแกรม โดยแต่ละฝ่ายมี ความสำคัญและมีบทบาทที่เอื้อต่อกัน ดังนี้

ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีหน้าที่บริหารและรับผิดชอบดูแลศูนย์ฯ โดยตรง ต้องปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรอื่นๆ ในศูนย์ฯ รวมถึงผู้ปกครองและเด็ก ผู้บริหารศูนย์ฯ ควรเป็นผู้ที่ มีความรู้และมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาหรือในด้านปฐมวัยโดยตรง เพราะจะเข้าใจ ลักษณะการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยและสามารถอำนวยความสะดวกโปรแกรมได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ควรเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติทั้งในด้านคุณวุฒิและวิทยวุฒิเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือในการ ดำเนินงาน

คณะที่ปรึกษา เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้การจัดโปรแกรมการศึกษา ปฐมวัยของศูนย์ฯ เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ จะเป็นผู้ที่ให้คำปรึกษาแนะนำ ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เปรียบเสมือนพี่เลี้ยงที่คอยประคับประคองศูนย์ฯ ให้พัฒนาดีขึ้น เป็นลำดับ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจะมาจากสาขาวิชาชีพที่หลากหลายและมีธรรมชาติขององค์ความรู้ ในตนเอง จะสามารถให้คำปรึกษาแนะนำ แก่คณะกรรมการศูนย์ฯอย่างรอบด้าน ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิควรเป็นบุคลากรที่อยู่ในท้องถิ่นหรืออยู่ในท้องถิ่นใกล้เคียงเพื่อจะได้เข้าใจสภาพและ บริบท นำไปสู่การพัฒนาหรือแก้ปัญหาได้ตรงตามจริงและเพื่อความสะดวกในการให้คำปรึกษา แนะนำและช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา

คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ มีหน้าที่กำหนดนโยบายในการจัดโปรแกรม การศึกษาปฐมวัยของศูนย์ฯ โดยเฉพาะกรรมการที่เป็นผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลโดย ตำแหน่งจะเป็นบุคคลสำคัญที่มีภาระหน้าที่หลักในการบริหารและมีส่วนในการผลักดัน งบประมาณ สนับสนุนและนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้การดำเนินการจัดโปรแกรมการศึกษา ปฐมวัยของศูนย์ฯ มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาปฐมวัยใน มิติต่างๆ อันได้แก่การให้การศึกษอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมให้เกิดการบริการและพัฒนาเด็ก ในทุกด้าน เพื่อจะได้ดำเนินการและสนับสนุนได้อย่างเหมาะสม

ครูผู้ดูแลเด็ก เป็นบุคคลที่สำคัญมากในศูนย์ฯ เพราะเป็นผู้ที่ทำงานอยู่กับเด็ก มีอิทธิพลในการเสริมสร้างบุคลิกภาพและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก คุณสมบัติของครูผู้ดูแลเด็กที่ สำคัญไม่ใช่แค่การเป็นผู้ที่รักเด็ก แต่ครูผู้ดูแลเด็กต้องมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและองค์ ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กในทุกด้าน เพราะการดูแลเด็กเป็นเรื่องที่สำคัญ มีความละเอียดอ่อน

ที่ครูผู้ดูแลเด็กต้องมีความเข้าใจในศาสตร์ปฐมวัยอย่างแท้จริงจึงจะนำไปสู่การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ หรือการส่งเสริมเด็กได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ถึงแม้ว่าครูผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่จะไม่ได้จบการศึกษาสาขาปฐมวัยแต่สามารถเพิ่มพูนความรู้ได้หลายทาง เช่น จากการอบรม การประชุม การศึกษาดูงาน การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งต่างๆ แต่ข้อคำนึงสำคัญคือ ต้องเป็นการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อทบทวนและต่อยอดองค์ความรู้ให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งถือเป็นหน้าที่หลักและสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนครูผู้ดูแลเด็กให้มีโอกาสได้เพิ่มเติมนรู้อยู่เสมอ

ผู้ปกครอง บุคคลในท้องถิ่น/ชุมชน ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการเลี้ยงดูเด็กเพราะอยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด ครูผู้ดูแลเด็กเป็นผู้ที่รับบทบาทในการดูแลเด็กแทนผู้ปกครอง ในบางช่วงเวลา ซึ่งผู้ปกครองควรให้ความร่วมมือกับครูผู้ดูแลเด็กและศูนย์ฯ ในการส่งเสริมเด็กในด้านต่างๆ ทั้งการร่วมกิจกรรม การติดตามพฤติกรรมแก้ไขเกี่ยวกับปัญหาของเด็กร่วมกับครูและอื่นๆ เพื่อให้เกิดการดูแลเด็กร่วมกันอย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้บุคคลอื่นๆ ในท้องถิ่น/ชุมชน ก็มีบทบาทสำคัญเช่นเดียวกันที่เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมที่จะช่วยขับเคลื่อนให้การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำ กิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ฯ ตามโอกาสที่เอื้ออำนวย

3. ประโยชน์ของการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยอย่างบูรณาการ

การจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาขั้นต้นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะช่วงวัยนี้เป็นช่วงของเวลาที่สมองพัฒนาสูงสุด ประสบการณ์ที่มีคุณภาพในช่วงแรกของชีวิต มีผลต่อพัฒนาการและความพร้อมของเด็ก เพราะช่วงเวลาที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่สุดของการพัฒนาสมอง คือ ช่วงเวลา 5 ปีแรกของชีวิต โดยเป็นช่วงที่มีอัตราของพัฒนาการสูงสุด และเป็นจังหวะทองของการวางรากฐานการพัฒนาระเบิดโตในทุกด้าน ฉะนั้นถ้าเด็กได้รับการเลี้ยงดูที่ดีและถูกต้องตามหลักจิตวิทยาและหลักวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว เด็กจะเกิดการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546: 1) การจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย จะต้องเป็นลักษณะ holistic program เป็นโปรแกรมที่สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองและครอบคลุมทุกความต้องการ ของเด็กที่คำนึงถึงบริบทแวดล้อมและการมีส่วนร่วมที่รวมถึงผู้ปกครองและชุมชนด้วยรูปแบบโปรแกรมเป็นการผสมรวมสิ่งต่างๆ เพื่อให้โปรแกรมครอบคลุมพัฒนาการได้อย่างสมบูรณ์ (Evans, 1997 อ้างถึงใน อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร, ม.ป.ป.) ทั้งนี้เพราะตัวเด็กพัฒนาภายใต้มิติต่างๆ รอบตัว ทั้งสิ่งแวดล้อม บริบท ทางสังคมวัฒนธรรม โดยบริบทเหล่านี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และทั้งหมดมีผลกระทบต่อพัฒนาการเด็ก ดังที่แนวคิดการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ ได้นำเสนอไว้ว่า วัฒนธรรมและการเรียนรู้ของเด็กเกิดขึ้นภายใต้

และได้รับอิทธิพลจากบริบททางสังคมและวัฒนธรรมอันหลากหลาย เด็กมีส่วนร่วมในการพัฒนาการและเรียนรู้ของตนเองด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่มีความหมายจากที่บ้าน ที่โรงเรียนและชุมชน นับแต่แรกเกิด (NAEYC, n.d.) ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีระบบชีวนิเวศวิทยาของ Bronfenbrenner (Bronfenbrenner, 1979) ที่ให้ความสำคัญกับพัฒนาการภายใต้บริบทของสิ่งแวดล้อมรอบตัว ดังนั้นจึงเป็นความสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาปฐมวัยต้องตระหนักและศึกษาทำความเข้าใจในการดูแลและอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยโดยคำนึงถึงปัจจัยที่แวดล้อมเด็กอย่างรอบด้าน ทั้งในมิติทางด้านการจัดการศึกษา การจัดบริการดูแล การจัดสภาพแวดล้อมอย่างเหมาะสม ถูกต้องตามหลักวิชาการ เกียวข้องและสอดคล้องกับนโยบายที่รัฐกำหนด โดยการคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับเด็กสูงสุด การจัดโปรแกรมการศึกษาจึงต้องคำนึงถึงทุกส่วนที่แวดล้อมโดยการนำมาบูรณาการตามหลักการและทฤษฎีเพื่อให้เกิดการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งแนวคิดของการผสมผสานหลายองค์ประกอบในการบูรณาการโปรแกรมปฐมวัยเป็นสิ่งจำเป็น ที่ต้องใช้ทั้งเวลาและพลังงาน และจะถูกพัฒนาขึ้นได้ก็ด้วยความร่วมมือจากทุกองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องเท่านั้น เพราะองค์ประกอบหนึ่งเดียวไม่สามารถให้คำจำกัดความของโปรแกรมที่ครอบคลุมพัฒนาการรวม (holistic program) อย่างสมบูรณ์ ทุกๆ ฝ่ายไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง ครูผู้สอน ผู้บริหาร หน่วยบริการทางสังคม หน่วยบริการทางสุขภาพ หรือที่ปรึกษาอื่นๆ ต่างก็มีความสำคัญ ตามบทบาทหน้าที่ของตนในวาระที่ต่างกัน ซึ่งทุกฝ่ายดังกล่าวต้องผนึกกำลังและร่วมมือกัน สร้างเครือข่ายทางสังคม (social network) เพื่อนำไปสู่การดำเนินการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพต่อไป

4. การใช้ศักยภาพของความเป็นชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลการเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัยโดยใช้เครือข่ายทางสังคม

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่เล็กที่สุดและมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่าหน่วยงานระดับอื่น ด้วยนโยบายการกระจายอำนาจของรัฐทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินการภารกิจการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งภาระงานที่องค์การบริหารส่วนตำบลต้องรับผิดชอบมีหลายด้าน ทั้งนี้เพื่อให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน/ท้องถิ่นดีขึ้น ภารกิจด้านการศึกษาเป็นภาระความรับผิดชอบที่สำคัญที่เป็นบทบาทและหน้าที่ใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ต้องรับผิดชอบ และด้วยความต้องการความมีมาตรฐาน ความต้องการการยอมรับความมีคุณภาพ รวมถึงแรงกดดันจากผู้ปกครอง แรงกดดันจากการแข่งขันจากสถานศึกษาในท้องถิ่น ทั้งที่เป็นสถานศึกษาของรัฐและเอกชนที่มีอยู่จำนวนมาก ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลพยายามที่จะพัฒนาในการดำเนินการจัดการศึกษา ปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีขึ้นเรื่อยๆ อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาไม่สามารถดำเนินไปได้โดย

องค์การบริหารส่วนตำบลแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่หากต้องได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่าย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด อย่างไรก็ตามแม้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลจะเป็นองค์กรที่เล็กแต่เป็นองค์กรที่สามารถจะดึงความร่วมมือจากทุกหน่วยในชุมชนให้มาร่วมในการจัดการศึกษาได้ โดยต้องเริ่มจากการให้ความรู้ความเข้าใจในด้านการศึกษาที่ถูกต้องแก่ชุมชน สร้างความตระหนัก ร่วมกันถึงภาระและความรับผิดชอบร่วมกันของทุกคนในการร่วมมือกันในการสนับสนุนและ ส่งเสริมการจัดโปรแกรมการศึกษา ทั้งที่เป็นบุคคล กลุ่มบุคคลและองค์กร ด้วยการจัดโอกาสให้ทุก ฝ่ายได้ร่วมสนับสนุนตามโอกาส เริ่มจากกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครองก่อน จากนั้นค่อยๆ ขยายเครือข่าย ออกไปด้วยเครือข่ายต่อเครือข่ายเพื่อนำมาสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน นำมาซึ่งความร่วมมือ และก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนที่จะเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จ ในการพัฒนาการศึกษาและด้านอื่นๆ ทุกด้านในที่สุด

5. ยุทธศาสตร์ที่นำไปสู่ความสำเร็จ

ยุทธศาสตร์ในการนำไปสู่ความสำเร็จของรูปแบบการบูรณาการเชิงผลงานรวม ความรู้สู่การจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบล สามารถนำเสนอได้ ใน 3 แนวทางคือ

5.1 ยุทธศาสตร์เชิงรุก

- (1) ผู้บริหารควรได้พัฒนาทักษะศึกษาหาความรู้ใหม่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย
- (2) การส่งเสริม สนับสนุนและประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายให้ร่วม รับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย
- (3) การพัฒนาระบบบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- (4) การผสมผสานความรู้ทุกศาสตร์เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาเด็กอย่าง ครอบคลุมทุกด้าน

5.2 ยุทธศาสตร์เน้นคุณภาพและมาตรฐาน

- (1) การพัฒนาครูผู้ดูแลเด็กและบุคลากรให้มีคุณภาพตรงตามมาตรฐาน วิชาชีพ
- (2) เด็กปฐมวัยได้รับการส่งเสริมพัฒนาและเตรียมความพร้อมในทุกด้าน อย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของท้องถิ่นและระดับชาติ
- (3) เด็กได้รับบริการทุกกลุ่มเต็มตามศักยภาพ เสมอภาคและเท่าเทียม กัน

5.3 ยุทธศาสตร์ที่นำไปสู่ความยั่งยืน

(1) ภารกิจในการพัฒนาเด็กถือเป็นพันธกิจสำคัญของทุกภาคส่วนในการร่วมรับผิดชอบดูแล

(2) องค์กรบริหารส่วนตำบล ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครองและทุกคนในชุมชน ภายใต้บริบทของท้องถิ่นต้องผนึกกำลังและประสานความร่วมมือ พึ่งพา เกื้อกูลซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปสู่การจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามศักยภาพและความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 รูปแบบการบูรณาการเชิงผลานรวมความรู้สู่การจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบลหลังการกระจายอำนาจทางการศึกษา เป็นแนวทางหนึ่งที่จะนำไปสู่การจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยโดยคำนึงถึงการจัดโปรแกรมที่ครอบคลุมในหลายมิติของการพัฒนาเด็ก การนำเสนอการวิจัยนี้เป็นแนวทางที่หน่วยงานสามารถนำไปบูรณาการและปรับให้เหมาะสมกับการดำเนินงานในการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยตามบริบทของตน

1.2 สำหรับในการนำรูปแบบฯ ไปประยุกต์ใช้ องค์กรบริหารส่วนตำบล/ผู้บริหารต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบฯ อย่างชัดเจนเพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม รวมถึงมีการชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดโปรแกรมให้ตรงกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

1.3 เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและความสำเร็จในการดำเนินการตามรูปแบบฯ ต้องมีการศึกษาบูรณาการความรู้ใหม่ๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอและมีการติดตามการดำเนินงานในแต่ละส่วนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การจัดโปรแกรมดำเนินไปได้อย่างเหมาะสมตามบริบทที่สุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาในประเด็นของปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยขององค์กรบริหารส่วนตำบลในหลายบริบท เพื่อให้เห็นแนวทางการนำไปสู่การพัฒนาการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น

2.2 การทำวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาองค์ประกอบในการจัดโปรแกรม
การศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละองค์ประกอบอย่างละเอียดเพื่อให้ได้ข้อมูล
สำคัญในการพัฒนาองค์ประกอบในแต่ละด้านอย่างครอบคลุม